

Eigen kracht bij dementie | Verpleeghuis

Rapportage procesevaluatie SPAN+ verpleeghuis

Samenvatting

Tussen september 2025 en februari 2026 zijn 12 zorgprofessionals, 5 naasten en 5 mensen met dementie aan de slag gegaan met de vernieuwde versie van SPAN+ verpleeghuis. Het doel van deze procesevaluatie was om inzicht te krijgen in de uitvoerbaarheid, bruikbaarheid en waardering van de aangepaste interventie in de praktijk.

Zorgprofessionals en naasten waren tevreden over het gebruik van SPAN+ verpleeghuis en ervoeren het als een praktisch toepasbare methode. Het lukte alle deelnemers om de verschillende stappen van module A te doorlopen. Zorgprofessionals waardeerden met name de structuur die de interventie biedt en de manier waarop naasten hierin worden betrokken. Naasten gaven aan zich gehoord te voelen en waardeerden het dat er tijd werd genomen om een goed beeld te krijgen van hun familielid. Zorgprofessionals vonden module B van toegevoegde waarde. Zorgprofessionals werden zich meer bewust van hun eigen werkwijze en leerden hoe collega's de eigen kracht van bewoners stimuleerden.

Naar aanleiding van de evaluatie gaan we verschillende aanpassingen verkennen: de spontane reflectiegesprekken na module B kunnen worden versterkt door gerichte vragen in het werkboek op te nemen en voor duurzame inzet wordt aanbevolen de rol van vrijwilligers bij module A verder te verkennen.

Aanleiding

SPAN+ verpleeghuis biedt handvatten aan professionals en naasten om de eigen kracht van mensen met dementie in verpleeghuizen te stimuleren. Er wordt bewust stilgestaan bij wensen, behoeften en mogelijkheden van de persoon met dementie. Eigen kracht omvat vier thema's.

Eigenwaarde gaat over je gewaardeerd voelen, gehoord en gezien worden, en meedoen in de samenleving.

Jezelf zijn gaat over zijn wie je altijd bent geweest, maar ook wie je nu bent.

Keuze en controle gaat over zelf keuzes maken en een gevoel van controle hebben.

Nodig en nuttig gaat over zo lang mogelijk doen wat je kunt, wilt en gewend bent. En over iets bijdragen.

Doel

Het doel van deze procesevaluatie is inzicht krijgen in de toepassing van SPAN+ verpleeghuis en de ervaringen van zorgprofessionals en naasten daarmee.

Methode

De interventie SPAN+ verpleeghuis

SPAN+ verpleeghuis bestaat uit twee modules:

- **Module A: Eigen kracht van de persoon met dementie**

Met deze module gaan naasten en zorgprofessionals samen aan de slag om de eigen kracht van een specifieke persoon met dementie te stimuleren. Bij deze module hoort het Werkboek over eigen kracht van de persoon met dementie. Het werkboek bevat zes stappen: (1) voorbereiden, (2) reflecteren, (3) plannen maken, (4) plannen uitvoeren, (5) evalueren en (6) aandacht houden.

- **Module B: Werkwijze van zorgprofessionals rondom eigen kracht**

Met deze module kunnen zorgprofessionals aan de slag met hun eigen werkwijze rondom het stimuleren van eigen kracht van mensen met dementie. Bij deze module hoort het Werkboek voor de zorgprofessional: jouw werkwijze rondom eigen kracht. Naast informatie over de thema's van eigen kracht bevat deze module twee opdrachten: het meelopen met een collega en het verdiepen in de thema's van eigen kracht.

Naast de twee modules zijn er ook toelichtende video's beschikbaar en handvatten voor de uitvoering en implementatie. Alle materialen zijn beschikbaar op de [SPAN+ verpleeghuis toolspagina](#) van de UKON website. De werkboeken kunnen zowel fysiek worden besteld als online worden gebruikt. Het is bij SPAN+ verpleeghuis mogelijk om alleen module A te implementeren, alleen module B te implementeren of te kiezen voor een combinatie van beide modules.

Opzet en uitvoering van het onderzoek

Tussen september 2025 en februari 2026 is een procesevaluatie uitgevoerd. Via de aangesloten UKON-zorgorganisaties werden twee organisaties geworven voor deelname. Negen zorgmedewerkers kregen tijdens een startbijeenkomst (op locatie of digitaal) uitleg over SPAN+ verpleeghuis door de onderzoeker, waarbij de beide werkboeken met de beschikbare materialen werden doorlopen en besproken. Vooraf hadden zij de verschillende video's bekeken. De zorgprofessionals gingen vervolgens aan de slag met module A. Voor de uitvoering van module B kregen zij de keuze om deze zelf uit te voeren óf een collega hiervoor te benaderen.

Dataverzameling en analyse

Na het doorlopen van het SPAN+ programma werden ervaringen gedeeld door de uitvoerende zorgmedewerkers, betrokken collega's en naasten in individuele interviews (fysiek of online). Deze interviews werden afgenomen aan de hand van een topic guide, gebaseerd op de factsheet *Hoe voer je een procesevaluatie uit bij interventies in de langdurige zorg?* van Vilans. De topic guide werd ook afgestemd met een ervaringsdeskundige uit het [UKON-cliëntpanel](#).

Ook twee psychologen werden geïnterviewd omdat de oorspronkelijke versie van SPAN+ verpleeghuis coördinatie van de psycholoog vroeg, en we benieuwd waren hoe zij de inzet van deze vernieuwde versie ervaar­den. De (groeps)interviews werden opgenomen en volgens de fair-note-approach (Hill et al, 2022) geanonimiseerd samengevat, waarbij de audio-opnames gebruikt werden om de samenvattingen te completeren en quotes letterlijk te noteren. Na elk interview vond afstemming plaats tussen de onderzoeker en de project­leider, waarbij de projectleider kritisch doorvroeg om zo te ondersteunen in het reflectieve en analytische proces.

Resultaten

Deelnemers

In totaal werden uit twee verschillende zorgorganisaties ervaringen verzameld van totaal twaalf zorgprofessionals en vijf naasten. Tien zorgprofessionals werkten als zorgmedewerker, twee zorgprofessionals werkten als psycholoog in het verpleeghuis. Negen zorgmedewerkers gingen aan de slag met module A, waarvan drie ook met module B. Eén zorgprofessional ging alleen aan de slag met module B. De zorgprofessionals waren allemaal vrouwen, variërend in leeftijd van 29 tot 57 jaar, met 4 tot 32 jaar ervaring in de zorg. De naasten bestonden uit twee mannen en drie vrouwen (echtgenoot, zoon, twee dochters en nicht), met een leeftijd tussen 51 en 71 jaar.

Uitvoering

Module A

Bij aanvang selecteerden de negen uitvoerende zorgmedewerkers een geschikte cliënt op de afdeling waar zij werkzaam waren. Uiteindelijk konden vijf van hen alle stappen van de interventie volledig doorlopen. De overige vier zorgprofessionals konden de interventie niet volledig uitvoeren, omdat deze relatief laat in de onderzoeksperiode werd geïntroduceerd en vanwege de beperkte beschikbaarheid en bereidheid van naasten om mee te werken.

De stappen zijn uitgevoerd zoals bedoeld, maar werden (zoals ook in de handreiking uitvoer beschreven) in de praktijk aangepast aan de behoeften en mogelijkheden van de betrokken deelnemers. Om een beeld te geven in de variatie:

- Bij de eerste stap (voorbereiden) bekeken de zorgprofessionals de video's ter voorbereiding. Daarna kozen meerdere zorgprofessionals ervoor om zelf uitleg te geven over SPAN+ verpleeghuis en eigen kracht aan de naaste, in plaats van hen vooraf de beschikbare video's te laten bekijken. Meestal attendeerden de zorgprofessionals na afloop van het gesprek op de video's.
- Ook bij stap 2 en 3 (reflecteren en plannen maken) varieerde de uitvoering: sommige uitvoerende zorgmedewerkers lieten de reflectiekaarten eerst door de naaste invullen, terwijl anderen de kaarten samen met de naasten invulden om direct een gesprek op gang te brengen. Het gesprek met de naaste vond plaats bij het verpleeghuis, op huisbezoek of telefonisch/online. In één geval nam de bewoner zelf deel aan het gesprek en beantwoordde enkele vragen.
- Ook stap 4 en 5 (plannen uitvoeren en evalueren) werden op verschillende manieren toegepast, afhankelijk van de voorkeur van de zorgprofessionals. De één koos voor een korte evaluatie tijdens een teamvergadering, een ander overlegde met diverse teamleden tijdens het werk of via schriftelijke rapportage. In alle gevallen werden afspraken genoteerd en mondeling of schriftelijk geëvalueerd, en vervolgens vastgelegd op een passende plek, meestal in het zorgdossier.

- De laatste stap (aandacht houden) werd door de uitvoerende zorgmedewerkers opgevolgd. Zij benadrukten het belang om de vier thema's van eigen kracht continu te volgen en zo nodig aan te passen aan de situatie van de cliënt en diens naaste.

Module B

Alle vier de zorgmedewerkers die met module B aan de slag gingen hebben beide opdrachten kunnen uitvoeren.

Ervaringen

SPAN+ verpleeghuis voldeed aan de verwachtingen van de zorgprofessionals en naasten. Zij gaven aan dat het programma de eigen kracht van de bewoner centraal stelt en hen de mogelijkheid biedt om gezamenlijk verbeteringen in zorg en ondersteuning aan te brengen. De materialen werden als uitnodigend en toegankelijk ervaren.

Module A

Ervaringen van zorgprofessionals

De zorgprofessionals waren erg positief over de structuur die SPAN+ verpleeghuis biedt en de actieve betrokkenheid van de naaste. Zij zagen SPAN+ verpleeghuis als een werkbare manier om (vooral bij nieuwe bewoners) informatieve gesprekken te voeren met een naaste, zonder dat deze zich belast voelde. Ze merkten dat ze met de inzet van SPAN+ verpleeghuis veel meer informatie over een bewoner kregen dan met hun gebruikelijke werkwijze. Ze hadden het gevoel dat het contact en de samenwerking met naasten versterkt werd doordat gesprekken op een prettige en constructieve manier plaatsvonden.

De samenwerking binnen de zorgteams werd wisselend ervaren. In de meeste teams werd SPAN+ verpleeghuis goed ontvangen en was er actieve medewerking bij de uitvoering van de plannen voor de bewoner. In enkele gevallen bestond er weerstand tegen “alweer” een nieuwe interventie. SPAN+ verpleeghuis bood echter een ingang om tijdens teambijeenkomsten de benadering van bewoners te bespreken. Dit leidde ook tot informele gesprekken tussen collega's op de werkvloer over de thema's van eigen kracht.

De zorgprofessionals die naast de uitvoerend zorgmedewerkers betrokken waren bij het uitvoeren van de plannen (stap 4) gaven aan dat SPAN+ verpleeghuis goed uitvoerbaar was binnen hun werksituatie en erkenden de meerwaarde ervan. Zij voelden zich betrokken en konden hun ervaringen met de plannen zowel mondeling als schriftelijk delen binnen het team of met de uitvoerende zorgmedewerker.

De betrokken psychologen vonden dat zorgmedewerkers de juiste uitvoerders waren voor SPAN+ verpleeghuis. Ze verschilden in hun voorkeur voor het moment van inzet van hun expertise als psycholoog in het proces; de één wilde betrokken worden zodra de gemaakte plannen voorgelegd werd aan het team, terwijl de andere vooraf bij de planning betrokken wilde worden, afhankelijk van de specifieke problematiek van de bewoners.

“Het was in vele opzichten heel fijn. SPAN+ maakt het gesprek met de naaste luchtig en dat geeft de naaste de kans om opener te zijn. We leerden een heel andere bewoonster kennen en de familie heeft jou (als zorgprofessional) een beetje beter leren kennen. De familie is er ook mee bezig geweest (met de actiepunten). Ze hadden echt het idee “Hier wordt aandacht aan besteed”.”

“Het invullen van het werkboek is een warme manier om met elkaar in gesprek te gaan. De winst van SPAN+ ten opzichte van het Levensverhaal zit ‘m in het gesprek.”

“De vraag ‘wat kan die persoon voor anderen betekenen’ sprong er uit. [...] Omdat dit de eigen waarde en het nuttig zijn heel erg versterkt. Dat vond ik de beste vraag uit het boekje, nog niet eerder over na gedacht.”

Ervaringen van naasten

De naasten waren zeer tevreden over SPAN+ verpleeghuis. Zij voelden zich gehoord en waardeerden de mogelijkheid om op deze manier in gesprek te gaan met de zorgprofessional over hun familielid. Het werd als prettig ervaren dat er de tijd werd genomen om een goed beeld van hun familielid te krijgen. Het materiaal, inclusief de video's, werd duidelijk en toegankelijk bevonden, met heldere uitleg over SPAN+ verpleeghuis en de vier thema's van eigen kracht. De vraagstelling en opbouw van de stappen in het werkboek waren goed te volgen.

“Ik vond het heel plezierig. Er werd echt meegedacht. Voor mijn tante zijn er zeker dingen uitgekomen wat voor haar het leven nog een beetje extra kwaliteit kan geven.”

“Ik vind het fijn dat ze per bewoner willen kijken waar de wensen en mogelijkheden liggen. [...] Niet van “We doen het bij iedereen zo en of ie het nou wil of niet, we doen het gewoon zo”.”

Module B

De zorgprofessionals die met module B aan de slag gingen, zagen dit als een waardevolle toevoeging. Zij werden zich meer bewust van hun eigen werkwijze, merkten verschillen in de aanpak van collega's en konden hiervan leren, hoewel één iemand aangaf al op deze manier te werken. Op eigen initiatief gingen alle zorgmedewerkers met de collega met wie ze meegekeken hadden na afloop in gesprek. Dit leverde waardevolle inzichten en verbeterpunten op, waarbij zij beiden hun eigen werkwijze relativeerden en openstonden voor de aanpak van de ander. Volgens de geïnterviewde zorg-medewerkers zou het uitvoeren van de opdrachten uit het werkboek voor elke collega meerwaarde kunnen hebben.

De uitvoering van de meeloop-opdracht vroeg praktisch om aanpassingen in de personele bezetting. Zo werden collega's gevraagd voor een bepaalde tijd waar te nemen of werd gezocht naar een rustig moment op de afdeling met voldoende bezetting. Het materiaal werd als duidelijk en uitnodigend ervaren, met speciale waardering voor de uitleg over eigen kracht en de vier thema's.

“Ik vond het leuk, je gaat ergens heel bewust mee aan de slag [...], Als je al een tijdje in een stabiele groep bewoners hebt, dan gaan sommige dingen ook heel erg automatisch [...] en dit [...] maakt je wel weer bewust van: wat ben ik aan het doen? En waarom doe ik dat eigenlijk? [...] Of kan ik het ook anders?”

Bevorderende en belemmerende factoren

Alle zorgmedewerkers die SPAN+ verpleeghuis hebben ingezet, kregen hiervoor (extra) tijd beschikbaar gesteld vanuit de organisatie. Dit droeg positief bij aan het succes van SPAN+ verpleeghuis. Zij gaven aan dat de uitvoering van SPAN+ verpleeghuis gemiddeld één uur extra kost vanwege de gesprekken met de naaste. Het overleg met teamleden vergde geen extra tijd, omdat dit binnen de reguliere overleggen paste.

Een andere succesfactor was dat bij één van de organisaties men zoekende was naar manieren om meer aandacht te geven aan de eigen kracht van bewoners, waarbij SPAN+ verpleeghuis goed aansloot. De bereidheid voor toepassing van SPAN+ verpleeghuis door het team was groot en werd door nagenoeg alle teamleden positief ervaren. Collega's stonden open voor de nieuwe aanpak en waren bereid deze uit te voeren.

Daarnaast speelde de attitude en motivatie van de uitvoerende zorgmedewerkers een belangrijke rol. Zij waren enthousiast en bereid zich te laten informeren over de werkwijze van SPAN+ verpleeghuis. Door de instructie en de tussentijdse contactmomenten met de onderzoeker voelden zij zich gesteund bij de uitvoering. Tegelijk zagen zij ook mogelijkheden om zelf collega's te begeleiden bij het inzetten van SPAN+ verpleeghuis.

Aanbevelingen

Uit de evaluatie bleek dat medewerkers op eigen initiatief na afloop in gesprek gingen met collega's met wie zij hadden meegelopen (module B), wat leidde tot waardevolle inzichten en verbeterpunten. Om dit te ondersteunen en stimuleren kan het werkboek worden aangevuld met gerichte reflectievragen of gespreksonderwerpen.

Alle uitvoerders die de interventie hebben ingezet kregen hiervoor (extra) tijd vanuit de organisatie, wat bijdroeg aan de uitvoerbaarheid. Met het oog op de toekomstbestendigheid van de interventie wordt aanbevolen om de mogelijke rol van vrijwilligers verder te verkennen bij module A, zodat de inzet van SPAN+ verpleeghuis ook op langere termijn haalbaar blijft.

